

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-73-76>

УДК 004.9:331.101.262:378.147:657

ФОРМУВАННЯ ЦИФРОВОЇ ГРАМОТНОСТІ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПРОФЕСІЙНОЇ МОБІЛЬНОСТІ В ОБЛІКОВО-ЕКОНОМІЧНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

FORMATION OF DIGITAL LITERACY AS A TOOL OF PROFESSIONAL MOBILITY IN THE ACCOUNTING AND ECONOMIC ENVIRONMENT

Коваль Олена Вікторівнакандидат економічних наук, доцент,
Вінницький національний аграрний університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4192-4456>**Лишак Олександр Михайлович**аспірант,
Вінницький національний аграрний університет
ORCID: <https://orcid.org/0009-0002-8434-0792>**Koval Olena, Lyshak Oleksandr**

Vinnytsia National Agrarian University

У статті досліджується роль цифрової грамотності як ключового чинника професійної мобільності фахівців у галузі економіки та бухгалтерського обліку в умовах цифрової трансформації. Визначено структурні компоненти цифрової грамотності, які охоплюють як технічні, так і когнітивні, культурні, комунікативні та критичні навички. Обґрунтовано, що цифрова компетентність є не лише базовою навичкою сучасного фахівця, але й передумовою його конкурентоспроможності, кар'єрного зростання та адаптації до змін ринку праці. Особливу увагу приділено видам професійної мобільності (горизонтальній, вертикальній, географічній та функціональній), що виявляються в економічній сфері в умовах впровадження цифрових технологій. Підкреслено важливість ролі освітніх установ у розвитку цифрових компетентностей, зокрема через оновлення змісту економічних освітніх програм та впровадження практикоорієнтованого навчання. Зроблено висновок про необхідність системного підходу до формування цифрової грамотності економістів і бухгалтерів як запоруки їхньої професійної гнучкості, стійкості до змін та успішності в умовах цифрової економіки.

Ключові слова: цифрова грамотність, цифрова компетентність, професійна мобільність, економіка, бухгалтерський облік, цифрова трансформація.

The article examines the role of digital literacy as a key factor in the professional mobility of specialists in the field of economics and accounting in the context of digital transformation. The evolution of the concept of "digital literacy" in domestic and foreign scientific discourse, in particular according to the approaches of P. Gilster, G. Jenkins, D. Belshaw and other researchers, is considered. The structural components of digital literacy are identified, which encompass both technical and cognitive, cultural, communication and critical skills. It is substantiated that digital competence is not only a basic skill of a modern specialist, but also a prerequisite for his competitiveness, career growth and adaptation to changes in the labor market. Particular attention is paid to the types of professional mobility (horizontal, vertical, geographical and functional), which are manifested in the economic sphere in the context of the introduction of digital technologies. The emphasis is on the connection between the level of digital literacy of employees and their ability to master new digital platforms, work remotely, integrate into interdisciplinary teams and respond to technological challenges. Barriers to the formation of digital skills are analyzed, including insufficient level of digital infrastructure, age and educational restrictions, as well as uneven access to modern technologies. The importance of the role of educational institutions in the development of digital competencies, in particular through updating the content of economic educational programs and the introduction of practice-oriented learning, was emphasized. It is indicated that the formation of digital literacy is a key factor in the professional mobility of specialists in the accounting and economic environment. Possession of digital tools and technologies allows you to effectively adapt to changes in the labor market, increases competitiveness and promotes integration into the digital economy. It is concluded that a systematic approach to the formation of digital literacy of economists and accountants is made as a guarantee of their professional flexibility, resistance to change and success in the digital economy.

Keywords: digital literacy, digital competence, professional mobility, economics, accounting, digital transformation.

Постановка проблеми. У сучасних умовах цифрової трансформації економіки зростає потреба у висококваліфікованих кадрах, здатних адаптуватися до змін, пов'язаних з використанням цифрових технологій. Особливо це стосується сфер економіки та обліку, де цифрові інструменти стали невід'ємною частиною професійної діяльності. Проте, на тлі технологічного прогресу спостерігається нерівномірний рівень цифрової компетентності серед фахівців, що може обмежувати їхню професійну мобільність, знижувати ефективність роботи та стримувати інноваційний розвиток. Тому актуалізується потреба у вивченні цифрової грамотності як важливого чинника, що забезпечує гнучкість, конкурентоспроможність і здатність до професійного зростання в умовах цифрової економіки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика цифрової грамотності як елемента сучасної професійної компетентності розглядається у працях вітчизняних та зарубіжних дослідників, зокрема таких, як Л. Гаврілова, Я. Топольник [3], Н. Корецька, О. Мороз [5], І. Струтинська [7], Д. Белшоу [13], Г. Дженкінс [14] та ін. Науковці підкреслюють, що цифрова компетентність включає не лише технічні навички, а й критичне мислення, здатність до аналізу цифрової інформації та ефективної комунікації в цифровому середовищі. Водночас, питання взаємозв'язку цифрової грамотності з професійною мобільністю, особливо у сферах економіки та обліку, вивчені недостатньо. Більшість робіт зосереджена на загальній цифровій трансформації ринку праці або на педагогічних аспектах формування цифрових навичок, що створює потребу в подальшому дослідженні цієї проблематики у професійному контексті.

Формування цілей статті. Мета полягає у з'ясуванні ролі цифрової грамотності у формуванні професійної мобільності фахівців економіки та обліку, визначенні шляхів її розвитку та інституційного впровадження в систему підготовки й перепідготовки кадрів. Основними завданнями дослідження є: конкретизація поняття цифрової грамотності у професійному контексті, аналіз її впливу на професійну мобільність, а також виявлення ключових інструментів та механізмів формування цифрових навичок у фахівців.

Виклад основного матеріалу дослідження. У ХХІ столітті цифрова трансформація охопила всі сфери людської діяльності, зокрема економіку та бухгалтерський облік.

Швидкий розвиток цифрових технологій змінює зміст і характер праці фахівців. Зростає попит на спеціалістів, здатних оперувати великими обсягами даних, працювати з хмарними сервісами, аналітичними платформами, автоматизованими системами обліку. У таких умовах цифрова грамотність набуває статусу фундаментальної професійної компетенції, що безпосередньо впливає на мобільність працівників.

Професійна мобільність фахівців в економіці та обліку дедалі більше залежить від їхньої здатності адаптуватися до умов цифрової трансформації. У сучасному інформаційному суспільстві цифрова грамотність стає не лише базовою навичкою, але й запорукою кар'єрного зростання, збереження конкурентоспроможності на ринку праці та можливості професійного розвитку в умовах постійних технологічних змін.

Поняття цифрової грамотності (digital literacy) є широко вживаним у зарубіжній педагогіці. На початку ХХІ століття з розвитком Інтернету зарубіжними науковцями (П. Гілстер (P. Gilster), Г. Дженкінс (H. Jenkins), М. Варшавер (M. Warschauer) та Т. Матучняк (T. Matuchniak), А. Мартін (A. Martin), Е. Харгітай (E. Hargittai) та ін.) було сформульовано концепцію «цифрової грамотності» як системи когнітивних, соціальних і технічних навичок, які гарантують якісне існування людини в інформаційному середовищі [12]. Наразі дослідники розглядають цифрову грамотність як більш складне поняття, яке характеризується комплексом складників, серед яких:

- 1) комп'ютерна грамотність (computer literacy) як ефективне використання електронних пристроїв та програмного забезпечення;
- 2) інформаційна грамотність (information literacy) – навички самостійного пошуку, аналізу, критичного осмислення інформаційних даних;
- 3) компетентне користування соціальними медіа (socialmedia literacy);
- 4) використання мережевих технологій (network literacy) з розумінням основ мережевої безпеки і стандартів нетикету [3].

Як влучно зазначають Н. Корецька та О. Мороз [5], сучасне розуміння цифрової грамотності європейськими й американськими дослідниками обов'язково вміщує екологічне відношення до цифрових технологій як особливого середовища життя людини, що вимагає дотримання норм гігієни й відповідальності користувача.

Г. Дженкінс (H. Jenkins) та ін. [14] вважають, що цифрова грамотність залежить від сформованості трьох типів навичок:

1) навички взаємодії з комп'ютером та будь-якими іншими пристроями (hardware skills), з допомогою яких можна вийти в Мережу або створювати цифрові артефакти;

2) навички взаємодії з програмним забезпеченням (software skills), що забезпечують можливості роботи з контентом;

3) універсальні навички роботи з цифровими технологіями (meta skills), зокрема конструювання, розроблення цифрового онлайн чи офлайн середовища.

Зупинимось на тлумаченні цифрової грамотності Д. Белшоу (D. Belshaw) у книзі «Основні елементи цифрової грамотності» (The Essential elements of digital literacies) [19], який засвідчує наявність різних моделей цього феномену й виокремлює вісім ключових компонентів як основу якісної взаємодії людини з «цифрою» (культурний, когнітивний, конструктивний, комунікативний, критичний, громадянський, а також упевнене користування та креативність) [13]. Компоненти унаочнені у вигляді схеми (рис. 1).

Вважаємо доцільним докладніше розглянути кожен із компонентів цифрової грамотності, виокремлених Д. Белшоу.

1) *Культурний компонент* охоплює знання та дотримання норм цифрової етики, пра-

вил онлайн-спілкування (нетикету), розуміння культурних особливостей цифрового середовища – таких як інтернет-меми, емодзі, анімовані зображення тощо. Також важливими є усвідомлення історичних, мовних, ціннісних аспектів цифрової культури, повага до приватності, конфіденційності та розмежування особистого і професійного використання цифрових ресурсів.

2) *Когнітивний компонент* передбачає засвоєння базових понять комп'ютерної грамотності, здатність орієнтуватися в ІТ-середовищі, розуміння універсальних елементів інтерфейсів (меню, налаштування, теги, хештеги тощо), що забезпечує ефективну роботу з цифровими пристроями та програмами.

3) *Конструктивний компонент* стосується здатності створювати цифровий контент з урахуванням етичних та правових норм, зокрема – знання принципів авторського права, типів ліцензій, таких як Creative Commons, та їхнього правильного використання.

4) *Комунікативний компонент* включає навички цифрової взаємодії, розуміння таких понять як цифрова ідентичність, довіра, обмін інформацією, вплив у межах віртуального простору.

5) *Компонент упевненого користування* передбачає відчуття належності до онлайн-

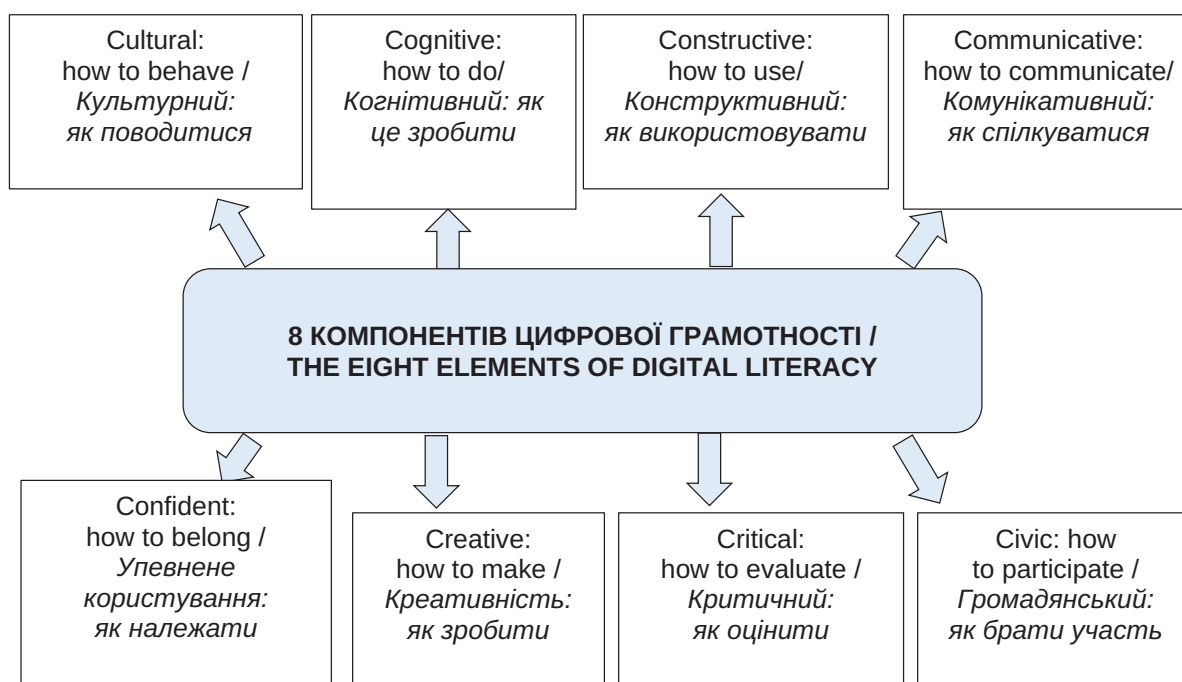

Рис. 1. Компоненти цифрової грамотності (за Д. Белшоу)

Джерело: сформовано на основі [13]

спільнот, здатність орієнтуватися в перевагах цифрового середовища над традиційними форматами взаємодії, а також сприяє ефективному навчанню в цифровому просторі.

6) *Креативний компонент* акцентує на важливості розвитку цифрової творчості, оволодінні новими способами застосування цифрових інструментів і платформ для створення оригінального контенту та нових знань.

7) *Критичний компонент* охоплює навички аналітичного мислення, здатність оцінювати достовірність цифрового контенту, інструментів і джерел, розрізняти надійні та сумнівні інформаційні потоки.

8) *Громадянський компонент* характеризує активне використання цифрових платформ для соціальної взаємодії, самореалізації, захисту цифрових прав, участі в інтернет-спільнотах і соціальних ініціативах, а також сприяння розвитку громадянської свідомості в цифровому середовищі [13].

Цифрові навички відіграють ключову роль для сучасної молоді, оскільки саме вони забезпечують можливість ефективного використання вебресурсів з практичною метою - від отримання переваг при працевлаштуванні та навчанні в умовах дистанційної освіти до доступу до електронних державних і муніципальних послуг [1].

Концепція розвитку цифрових компетентностей в суспільстві України та затвердження плану заходів щодо її реалізації наголошує, що вагомим показником для мережевої готовності є інноваційний і технологійний потенціал і можливості розвитку країни із сферою високих технологій і цифровізацією. Його використання як засобу та для побудови аналізу, економічного добробуту, є вагомим чинником для розвитку інновацій, підвищення продуктивності та конкурентоспроможності сучасного здобувача економічних спеціальностей, у яких стимулюють ділову та професійну активність як фахівців, сприяючи підвищенню рівня життя людей [1].

Цифрова грамотність включає не лише вміння користуватися комп'ютером, а й розуміння принципів безпеки та етики в онлайн-середовищі. Володіння цифровими навичками передбачає здатність ефективно використовувати технології для пошуку, обробки та обміну інформацією. Це також включає критичне мислення щодо надійності джерел, захисту особистих даних та взаємодії в інтернеті [9]. Цифрову грамотність у широкому сенсі можна визначити як здатність ефективно використовувати цифрові техно-

логії для пошуку, обробки, аналізу та передачі інформації. У контексті професійної діяльності вона охоплює не лише технічні навички, а й критичне мислення, цифрову безпеку, здатність до навчання впродовж життя [10].

Професійна мобільність, у свою чергу, означає готовність та здатність працівника змінювати місце роботи, сферу діяльності або кваліфікаційний рівень відповідно до вимог ринку праці. За умов цифрової трансформації, ці зміни відбуваються швидше, ніж у попередні десятиліття, що висуває нові вимоги до працівників, зокрема економістів і бухгалтерів.

У сфері економіки та обліку цифровізація охоплює автоматизацію облікових процесів, впровадження ERP-систем, електронного документообігу, хмарних технологій, інструментів бізнес-аналітики (BI) та штучного інтелекту. Це потребує від фахівців нових компетентностей, серед яких провідне місце займає цифрова грамотність [2]. Дослідження останніх років свідчать, що фахівці з високим рівнем цифрової обізнаності швидше адаптуються до нових умов праці, ефективніше працюють з великими обсягами інформації, приймають обґрунтовані управлінські рішення на основі цифрових даних.

Професійна мобільність спеціалістів у сфері економіки та обліку проявляється у (рис. 2):

1) горизонтальній мобільності, де відбувається перехід між компаніями або сферами діяльності (наприклад, із банківської справи до аудиту);

2) вертикальній мобільності, тобто, підвищення кваліфікації, здобуття нових посад, кар'єрне зростання (наприклад, від бухгалтера до фінансового директора);

3) географічній мобільності – це можливість працювати віддалено, змінювати місце роботи у межах країни чи міжнародно;

4) функціональній мобільності, де здійснюється зміна функцій та завдань у межах однієї організації (наприклад, перехід від обліку до аналітики або контролінгу).

Ці тенденції підтверджуються статистичними даними про рівень цифрових навичок у різних вікових групах. Як видно з таблиці 1, переважна більшість дорослого населення володіє високим рівнем інформаційних (86,1%) та комунікаційних навичок (87,9%), проте значно нижчими є показники щодо створення цифрового контенту (41,2%) та вирішення життєвих проблем (61,2%). Серед підлітків спостерігається ще вищий рівень

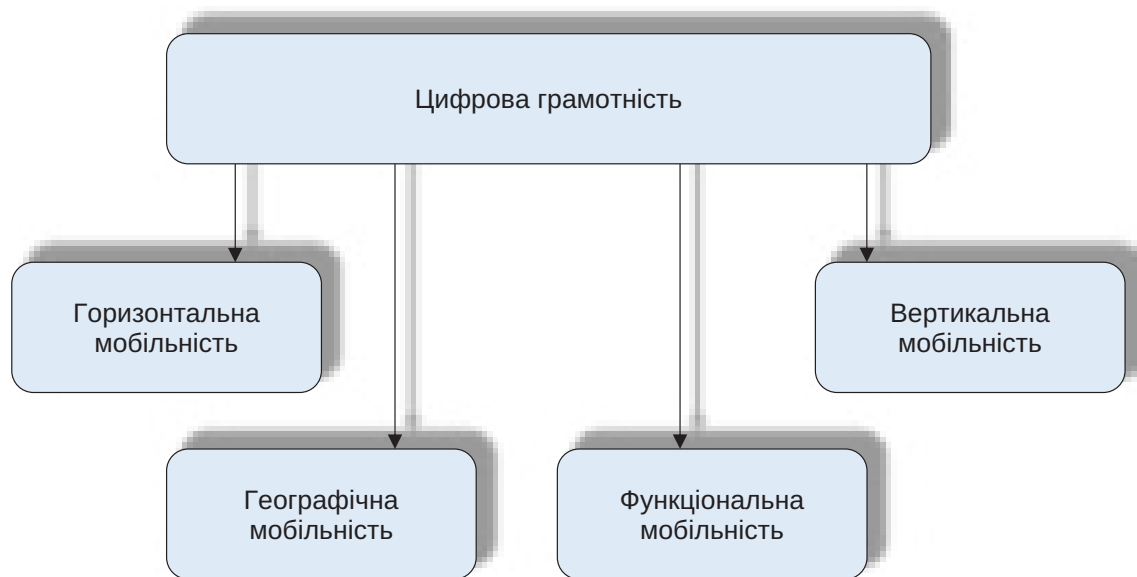

Рис. 2. Прояви професійної мобільності спеціалістів у сфері економіки та обліку

Джерело: сформовано за результатами дослідження

цифрової грамотності - зокрема, 93,3% мають розвинені комунікаційні навички, а 78,6% здатні створювати цифровий контент. Це свідчить про потенціал майбутньої професійної мобільності молодого покоління [6].

Високий рівень цифрової грамотності відкриває доступ до нових джерел інформації, онлайн-освіти, цифрових платформ для пошуку роботи, розвитку кар'єри та самореалізації. Працівники, що володіють цифровими інструментами, демонструють більшу гнуч-

кість та адаптивність, що особливо актуально в умовах динамічного ринку праці.

Для забезпечення цифрової грамотності в економіці та обліку доцільно:

1. Інтегрувати цифрові дисципліни в освітні програми економічного та бухгалтерського спрямування (вивчення Excel, 1C, BAS, Power BI, Google Workspace, CRM-систем тощо).

2. Створити умови для неперервного навчання (курси, сертифікати, мікрокваліфікації).

Таблиця 1

Динаміка цифрових навичок за типом серед цільових груп

Серед дорослого населення, %				
Рівень цифрових навичок	Інформаційні навички	Комунікаційні навички	Навички вирішення життєвих проблем	Навички створення цифрового контенту
No skills	9,1	8,7	13,8	39,8
Basic skills	4,8	3,4	25,0	19,0
Above basic skills	86,1	87,9	61,2	41,2
Серед підлітків, %				
Рівень цифрових навичок	Інформаційні навички	Комунікаційні навички	Навички вирішення життєвих проблем	Навички створення цифрового контенту
No skills	7,2	5,0	5,8	11,7
Basic skills	7,2	1,7	11,4	9,7
Above basic skills	85,6	93,3	82,8	78,6

Джерело: сформовано на основі [6]

3. Забезпечити цифрову інклюзію – доступ до технологій для всіх верств населення.

4. Підтримувати цифрову культуру в організаціях – заохочення до інновацій, гнучкі форми праці, цифрове лідерство.

Пропонуємо розглянути основні аспекти впливу цифрової грамотності на професійну мобільність:

1. *Підвищення конкурентоспроможності*, де фахівці, які володіють цифровими навичками, швидше адаптуються до вимог ринку праці, що постійно змінюється. Наприклад, знання аналітики даних дозволяє економістам та бухгалтерам брати участь у стратегічному плануванні.

2. *Автоматизація та оптимізація* сприяє тому, що у сфері обліку рутинні завдання (введення даних, звітність) автоматизуються. Цифрова грамотність дає змогу зосередитися на складніших завданнях, таких як інтерпретація фінансових даних чи прогнозування.

3. *Гнучкість у виборі кар'єрного шляху*, тобто, знання цифрових технологій відкриває доступ до нових професій, таких як фінансовий аналітик, спеціаліст з fintech чи аудитор із кібербезпеки.

4. *Міждисциплінарні можливості* характеризуються тим, що цифрова грамотність дозволяє працювати на стику економіки, IT та управління, що розширює горизонти мобільності (наприклад, перехід до ролі менеджера даних чи консультанта з цифрової трансформації) [4].

Цифрова грамотність є складовою загальної професійної компетентності, що відображає здатність людини ефективно взаємодіяти з цифровими технологіями, інструментами обробки інформації та сучасними засобами комунікації. Згідно з рамкою цифрових компетентностей громадян Європейського Союзу DigComp 2.2, цифрова грамотність охоплює п'ять основних блоків: інформаційна грамотність, комунікація та співпраця, створення цифрового контенту, безпека у цифровому середовищі та вирішення технічних проблем. У професійному контексті для економістів і бухгалтерів ці компетенції мають конкретне прикладне наповнення.

Цифрова грамотність економіста передбачає вміння опрацьовувати великі масиви економічної інформації за допомогою електронних таблиць (Excel), аналітичних інструментів (Power BI, Tableau), програмного забезпечення для економічного моделю-

вання. Для бухгалтера цифрова грамотність означає володіння автоматизованими системами обліку (BAS ERP, 1С:Підприємство), знання вимог електронної звітності, роботу з електронним документообігом, інтеграцію даних із державними реєстрами. Така багатовекторність цифрових навичок дозволяє працівникам не лише якісно виконувати свої обов'язки, а й швидко переходити до нових функцій, посад чи навіть галузей.

В умовах глобальної цифровізації бізнесу змінюється роль і функціональне навантаження економістів та бухгалтерів. Якщо раніше ці спеціалісти виконували переважно обліково-реєстраційні функції, то сьогодні на перший план виходять аналітичні, управлінські та проєктні компетенції. Цифрові технології дозволяють автоматизувати значну частину рутинної роботи, а відтак вимагають від працівників здатності інтерпретувати дані, будувати прогнози, приймати управлінські рішення на основі цифрової інформації.

До ключових цифрових інструментів, що змінюють професійний ландшафт економіки, належать: ERP-системи, системи електронної комерції, блокчейн, штучний інтелект, системи аналітики великих даних (Big Data), хмарні обчислення. У сфері обліку активну роль відіграють електронні реєстри, автоматизовані бухгалтерські програми, системи внутрішнього контролю, що базуються на цифрових алгоритмах. Такі інструменти вимагають високого рівня цифрової грамотності для їх повноцінного використання, інтеграції у бізнес-процеси та забезпечення ефективного управління даними.

Однак цифрова трансформація супроводжується й низкою викликів. Насамперед це цифрова нерівність, коли не всі працівники мають рівний доступ до технологій і можливостей їх освоєння. Також актуальними залишаються питання кібербезпеки, захисту персональних і фінансових даних, етичних аспектів цифровізації, що вимагає формування не лише технічних, а й етичних і правових цифрових компетентностей.

Працівники, що володіють цифровими інструментами, демонструють більшу гнучкість та адаптивність, що особливо актуально в умовах динамічного ринку праці. При цьому важливу роль відіграє володіння прикладними цифровими інструментами, які активно використовуються в галузі економіки та обліку. Перелік основних таких інструментів подано в таблиці 2.

Таблиця 2

Найпоширеніші цифрові інструменти бухгалтерських процесів

Форми цифрових технологій	Призначення	Цифрові інструменти
Автоматизація обліку	Здійснення рутинних операцій господарської діяльності за допомогою комп'ютерних програм	«Дебет Плюс», «М.Е.DOC», «BOOKKEEPER», «BAS Бухгалтерія », «iFin Zvit», MASTER: Бухгалтерія та ін.
База даних підприємств	Формування інформації за реєстрами. Забезпечення державного контролю та правопорядку у сфері оподаткування та соціального забезпечення	Реєстр платників податків, Реєстр застрахованих осіб Пенсійного фонду України, Єдиний державний реєстр юридичних осіб і фізичних осіб-підприємців тощо
Електронний кабінет платника податків	Актуальний довідник податкового законодавства України, подання електронної звітності, сплата податків, перевірка заборгованості онлайн	Платник податків, cabinet.tax.gov.ua
Інформаційно-довідкові системи	Надання правової допомоги, професійні консультації	ЛІГА: Закон, ІНФО-Диск, Парус-Консультант й ін.
Електронна звітність	Онлайн-заповнення та автоматична відправка звітності	«М.Е.DOC», «FREDO Звіт», «Cota», «BAS Бухгалтерія», «iFin, Ліга: Звіт», «Електронна бухгалтерія Приват 24» й ін.
Калькулятори	Спрощення математичних розрахунків з урахуванням змін у законодавстві	Калькулятор заробітної плати, Калькулятор індексації заробітної плати, Калькулятор відпусток, калькулятор терміну / кількості (робочих) днів, Пенсійний калькулятор, калькулятор податкової декларації, калькулятор амортизації основних засобів тощо
Послуги з отримання кваліфікованого електронного підпису (КЕП)	Онлайн-сервіс для створення посиленого електронного підпису для подання електронної звітності до державних контролюючих органів, підписання електронних документів, отримання державних електронних послуг	Кваліфікований провайдер електронних довірчих послуг Інформаційно-довідковий відділ MasterKey, DepositSignPortfel.ua й ін.
Програмний реєстратор розрахункових операцій (СРРО)	Розрахунково-касові операції	Cachalot, SmartCash, Checkbox й ін.
Різне	Сервіси для спрощення роботи бухгалтера	Конструктор бухгалтерських проводок, сервіс для визначення кодів економічної діяльності КВЕД

Джерело: сформовано на основі [8; 15]

Цифрова грамотність безпосередньо впливає на рівень професійної мобільності фахівця – здатність змінювати робочі функції, місце роботи, адаптуватися до нових умов та вимог ринку. Фахівці, які володіють цифро-

вими навичками, мають більше можливостей для кар'єрного зростання, можуть працювати в міжнародних проєктах, здійснювати фриланс-діяльність або брати участь у цифрових трансформаціях своїх організацій [11].

Серед форм мобільності, яку стимулює цифрова грамотність, виділяють горизонтальну – можливість переходу між сферами (наприклад, з банківської справи до ІТ-сектору), вертикальну – просування по службовій драбині завдяки володінню сучасними інструментами, а також географічну – можливість працювати віддалено або брати участь у міжнародних програмах. Не менш важливою є функціональна мобільність – зміна ролей і завдань всередині організації, наприклад, перехід від виконавця до аналітика чи керівника проєкту.

Таким чином, цифрова грамотність виступає потужним ресурсом особистісного й професійного розвитку працівника, відкриваючи нові горизонти мобільності, зайнятості та самореалізації.

Формування цифрової грамотності має здійснюватися на всіх рівнях – від базової освіти до корпоративного навчання. В освітньому процесі необхідно впроваджувати дисципліни, що формують практичні цифрові навички: робота з інформаційними системами обліку, цифрова безпека, аналітика даних, цифрові комунікації. Важливо не лише викладати теоретичні основи, а й забезпечувати роботу з реальними цифровими кейсами, завданнями та програмним забезпеченням [7].

Окрім формальної освіти, зростає роль неформального навчання – онлайн-курсів, сертифікатів, професійних спільнот, які забезпечують гнучкість і оперативність освоєння нових знань. Організації також повинні брати на себе відповідальність за розвиток цифрових навичок своїх працівників, запроваджуючи системи безперервного навчання, корпоративні цифрові академії, тренінги з нових технологій. Важливою умовою є також формування цифрової культури – середовища, в

якому підтримуються інновації, цифрові ініціативи, обмін досвідом та командна співпраця у цифровому форматі. Це дозволяє не лише підвищити ефективність роботи, а й забезпечити конкурентоспроможність організації на цифровому ринку.

Цифрова грамотність є критично важливим фактором професійної мобільності в економіці та обліку. Вона забезпечує фахівцям конкурентну перевагу, сприяє адаптації до технологічних змін і відкриває нові кар'єрні можливості. У той же час її розвиток потребує комплексного підходу, що поєднує освіту, державну підтримку та ініціативи приватного сектору. У контексті глобальної цифрової трансформації інвестиції в цифрову грамотність є необхідною умовою для сталого економічного розвитку та підвищення професійної мобільності.

Висновки. Отже, цифрова грамотність є ключовим чинником професійної мобільності в сучасному економічному середовищі, яке стрімко трансформується під впливом цифровізації. Для фахівців у сфері економіки та обліку здатність ефективно використовувати цифрові інструменти, аналітичні платформи та автоматизовані облікові системи стає не лише конкурентною перевагою, а й необхідною умовою професійного зростання, адаптації до змін та успішного функціонування на ринку праці. Цифрова компетентність сприяє підвищенню ефективності роботи, забезпечує якісне прийняття управлінських рішень та відкриває нові можливості для міжгалузевої та міжрегіональної професійної мобільності. У контексті глобальних викликів та динамічного розвитку цифрових технологій, формування та розвиток цифрової грамотності набуває особливої ваги як для окремих фахівців, так і для всієї системи економічної освіти й професійної підготовки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Бортун К. О. Цифрова грамотність як важливий вектор навчання студентів економічних спеціальностей. *Економіка та управління*. 2023. № 1. С. 127–138.
2. Бурдяк М. І., Томашук І. В. Концептуальні засади формування стратегічних напрямків розвитку аграрних підприємств в умовах цифровізації економіки. *Бізнес-навігатор*. 2024. Вип. 1 (74). С. 3–16. DOI: <https://doi.org/10.32782/business-navigator.74-1>
3. Гаврілова Л. Г., Топольник Я. В. Цифрова культура, цифрова грамотність, цифрова компетентність як сучасні освітні феномени. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2017. Том 61. № 5. С. 1–14.
4. Ігнатенко С. В., Томашук І. В. Сучасні тенденції автоматизації та цифровізації управлінського обліку в аграрних підприємствах: економічний аспект. *Економічний простір*. 2024. № 191. С. 465–472. DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/192-3>
5. Корецька Н. В., Мороз О. В. «Енафізм і норми цифрової грамотності», CultLook: Наукове бюро досліджень цифрової гуманітаристики URL: http://cultlook.org/nk_om_enoughism (дата звернення: 13.04.2025).

6. Міністерство цифрової трансформації. URL: <https://ck-oda.gov.ua/cifrovizaciya/mincifra-prezentovala-rezultati-doslidzhennya-cifrovoyi-gramotnosti-ukrayinciv/> (дата звернення: 13.04.2025).
7. Струтинська І. Цифрова грамотність людського капіталу бізнес-структур. *Економіка та управління підприємствами*. 2019. № 4. С. 93–100.
8. Ткаченко Т. В. Цифрова культура і безпека в інтернеті. Київ : Либідь, 2018. 290 с.
9. Цифрова грамотність: що це таке і чому це так важливо? URL: <https://www.u-lead.org.ua/news/584> (дата звернення: 13.04.2025).
10. Цифрова грамотність. URL: <https://lib.nuos.edu.ua/цифрова-грамотність/> (дата звернення: 13.04.2025).
11. Юрчук Н. П. Цифрова компетентність майбутніх фахівців. *Нові інформаційні технології управління бізнесом: зб. тез IV Всеукр. наук.-практ. конф. Київ: Спілка автоматизаторів бізнесу*. 2021. С. 520–523.
12. Martin A., Grudziecki J. «Concepts and Tools for Digital Literacy Development», *Innovations in Teaching and Learning in Information and Computer Sciences*, vol. 5, no. 4, pp. 246–264, 2006.
13. Belshaw D. The Essential elements of digital literacies, 2011. URL: <http://digitalliteraci.es/> (дата звернення: 13.04.2025).
14. Jenkins H., Purushotma R., Weigeletal M. «Confronting the Challenges of Participatory Culture: Media Education for the 21st Century», *Foundation Reports on Digital Media and Learning*. Cambridge, MA, London: The MIT Press, 2009.
15. Коваль О. В., Томчук О. Ф. Бухгалтерський облік в умовах цифровізації. *Економіка, фінанси, менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2024. № 1 (67). С. 23–37. DOI: 10.37128/2411-4413-2024-1-2

REFERENCES:

1. Bortun K. O. (2023). Tsyfrova hramotnist yak vazhlyvyi vektor navchannia studentiv ekonomichnykh spetsialnostoni [Digital literacy as an important vector of training students of economic specialties]. *Ekonomika ta upravlinnia – Economics and Management*, vol. 1, pp. 127–138. (in Ukrainian).
2. Burdiak M. I., Tomashuk I. V. (2024). Kontseptualni zasady formuvannia stratehichnykh napriamkiv rozvytku ahrarnykh pidpriemstv v umovakh tsyfrovizatsii ekonomiky [Conceptual principles of forming strategic directions for the development of agricultural enterprises in the context of economic digitalization]. *Biznes-nahiator – Business Navigator*, vol. 1 (74), pp. 3–16. DOI: <https://doi.org/10.32782/business-navigator.74-1> (in Ukrainian).
3. Havrilova L. H., Topolnyk Ya. V. (2017). Tsyfrova kultura, tsyfrova hramotnist, tsyfrova kompetentnist yak suchasni osvichni fenomenu [Digital culture, digital literacy, digital competence as modern educational phenomena]. *Informatsiini tekhnologii i zasoby navchannia – Information Technologies and Learning Tools*, vol. 61 (5), pp. 1–14. (in Ukrainian).
4. Ihnatenko S.V., Tomashuk I.V. (2024). Suchasni tendentsii avtomatyzatsii ta tsyfrovizatsii upravlinskoho obliku v ahrarnykh pidpriemstvakh: ekonomichni aspekt [Modern trends in automation and digitalization of management accounting in agricultural enterprises: economic aspect]. *Ekonomichniy prostir – Economic Space*, vol. 191, pp. 465–472. DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/192-3> (in Ukrainian).
5. Koretska N.V., Moroz O.V. Enafizm i normy tsyfrovoyi hramotnosti [Enoughism and the norms of digital literacy]. *CultLook: Naukove biuro doslidzen tsyfrovoyi humanitarystyky*. Available at: http://cultlook.org/nk_om_enoughism (accessed: 13.04.2025). (in Ukrainian).
6. Ministerstvo tsyfrovoyi transformatsii [Ministry of Digital Transformation]. Available at: <https://ck-oda.gov.ua/cifrovizaciya/mincifra-prezentovala-rezultati-doslidzhennya-cifrovoyi-gramotnosti-ukrayinciv/> (accessed: 13.04.2025). (in Ukrainian).
7. Strutynska I. (2019). Tsyfrova hramotnist liudskoho kapitalu biznes-struktur [Digital literacy of human capital in business structures]. *Ekonomika ta upravlinnia pidpriemstvamy – Economics and Enterprise Management*, vol. 4, pp. 93–100. (in Ukrainian).
8. Tkachenko T.V. (2018). Tsyfrova kultura i bezpeka v interneti [Digital culture and online security]. Kyiv: Lybid. 290 p. (in Ukrainian).
9. Tsyfrova hramotnist: shcho tse take i chomu tse tak vazhlyvo? [Digital literacy: what it is and why it matters?] Available at: <https://www.u-lead.org.ua/news/584> (accessed: 13.04.2025). (in Ukrainian).
10. Tsyfrova hramotnist [Digital literacy]. Available at: <https://lib.nuos.edu.ua/цифрова-грамотність/> (accessed: 13.04.2025). (in Ukrainian).
11. Yurchuk N. P. (2021). Tsyfrova kompetentnist maibutnikh fakhivtsiv [Digital competence of future specialists]. *Novi informatsiini tekhnologii upravlinnia biznesom: zbirnyk tez IV Vseukr. nauk.-prakt. konf. – New Information Technologies in Business Management: Proceedings of the 4th All-Ukrainian Scientific-Practical Conference*. Kyiv: Spilka avtomatyzatoriv biznesu, pp. 520–523. (in Ukrainian).

12. Martin A., Grudziecki J. (2006). Concepts and Tools for Digital Literacy Development. *Innovations in Teaching and Learning in Information and Computer Sciences*, vol. 5, no. 4, pp. 246–264.
13. Belshaw D. (2011). *The Essential Elements of Digital Literacies*. Available at: <http://digitalliteracy.es/> (accessed: 13.04.2025).
14. Jenkins H., Purushotma R., Weigel M., et al. (2009). *Confronting the Challenges of Participatory Culture: Media Education for the 21st Century*. Foundation Reports on Digital Media and Learning. Cambridge, MA, London: The MIT Press.
15. Koval O. V., Tomchuk O. F. (2024). Bukhholderskyi oblik v umovakh tsyfrovizatsii [Accounting in the conditions of digitalization]. *Ekonomika, finansy, menedzhment: aktualni pytannia nauky i praktyky – Economics, Finance, Management: Current Issues of Science and Practice*, no. 1 (67), pp. 23–37. DOI: 10.37128/2411-4413-2024-1-2 (in Ukrainian).